

KOLOZSVÁRI EGYETEMI LAPOK.

AZ EGYETEMI KÖR ÉS A SEGÉLYEGYLETEK HIVATALOS LAPJA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

EGYETEMI KÖR (JÓKAI-UTCZA 4. SZ.)

Megjelenik havonként kétszer.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Jan.—jun-ra **1 frt 40 kr.**

SZERKESZTI:

BODOR ANTAL.

KIADJA:

AZ EGYETEMI KÖR.

HIRDETÉSI DÍJAK:

Egész oldal **10 frt**, $\frac{1}{2}$ oldal **5 frt**, $\frac{1}{4}$ oldal

2 frt 50 kr, $\frac{1}{8}$ oldal **1 frt 30 kr.**

Nyiltér sora 10 kr .

Ünnepeljünk!

Némuljon el a köznapi lárma, hallgasanak el az egymásra szitkokat vető ajkak, béküljenek ki az ellenségek s örömmámorban úszva, baráti kezet fogva, egyesült erővel törekedjünk egy hatalmas, nagy és nemes eszme megvalósítására: ünnepeljük meg méltó fényvel 1848 márczius idusának ötvenedik évfordulóját.

Legyen az ünnep nagy és dicső, méltó az ünneplőkhöz s főleg méltó az ünnepekhez, kiket félistenekké avatott a hálás utókor. És méltán; mert, ha az ó görög mythos félistenekké avatta a nemzeti harcok kiváló hőseit, mennyivel több jogunk van nekünk arra, hogy mythosi lényekké avassuk a márcziusi ifjuságot.

Nemzetünk történelme nagy, nevezetes eseményekben nem szükölködik. Clio a történelemnek nem egy lapjára véste fel arany betűkkel a mi dicsőségünket, de egy esemény sem oly dicső, magasztos; életünkre oly kiható, mint márczius tizenötödike.

Mi volt e nap a magyar nemzetre nézve?

Hajnal az éj és nap közt, választópont halál és élet, az elnyomott és a szabad Magyarország között. Előtte sötét éjjel, egy elnyomott nemzet, melyet delirikus álmában már-már halottnak képzeltek, mely az évek hosszú sora alatt lassanként minden jogától, szabadságától megfosztatott — mögötte a szabadság hajnala, új élet, egy független, dicső Magyarország, melynek jelszava: »Szabadság, egyenlőség, testvériség.«

Ezen az egy napon szerezte vissza a magyar nemzet mindazon jogait, melyeket

azelőtt évszázadok alatt raboltak el tőle — visszaszerezte egy csepp vér nélkül. S épen ez teszi még ragyogóbbá e nap fényét. Mert ez által, hogy az egyik egyén szabadságot követel és szerez magának, másoknak jogait, érdekeit sérti meg; olyanokét, kik ezen kiváltságaikért készek szintén harcolni. Nálunk ez nem így volt. A nemzet egyik része önként mondott le kiváltságairól, előjogairól, hogy boldogítsa velök másokat.

Aztán a gyöngye, tudatlan nép a szabadságtól megittasulva túl szokott csapni a korlátokon, mint a francia forradalomban, a mely Ikarusként felemelkedve a föld sarából a szabadság szárnyain, büszkén lebegett a magasban; de többre vágyott, még magasabbra repült, míg végre a nap hevétől elperzselt szárnyait elhullatva, visszaesett a fürtelem sarába: rémuralommá fajult.

Nálunk ez nem így volt. Ott az elnyomott nép küzdött szabadságáért ura ellen, itt a nép és nemesség, szolga és ur, szegény és gazdag karöltve harcolt, küzdött a zsarnok idegen ellen.

Márczius tizenötödike Magyarország függetlenségi törekvéseinek ünnepe. Ezen az egy napon szerezte vissza a nemzet szabadságát, önállóságát. A börtönökben sinylődő rabok bilincsei lehulltak, kimondatott a gondolat, az eszme szabadsága s a szegény elnyomott, sanyargatott jobbágyság feloldozva a rabigából, melyet annyi évszázadon keresztül türelmesen hordozott: félállatból az emberek közé vétetett fel.

A miért a nemzet századok hosszú során át hiába küzdött, a miért annyi honfi ontotta vérét; a mi szép, dicső magasztos esz-

me lelkesíté titkon a hazafiak szívé, az e napon mind megvalósult. Márczius tizenötödikének lelkesült ifjúsága tizenkét pontba foglalta össze a nemzet kívánságát, nem — akarátát; s e tizenkét pont lett a szabadság evangéliuma, mely új elveket, eszméket hirdetett, új korszakot teremtett. Felhangzott a márczius tizenötödiki ifjúság jelszava: »Szabadság, egyenlőség, testvériség« s gyors szárnyakon repült mindenfelé a hazában.

Megdobbant a föld hallatára a zugásnak, mely a magyar nemzet kebeléből e e szókra fakadt; s e zugásban egymásba olvadt a viharos »éljen«, örömjaj az ég felé szálló zsolozsma, a lerázott bilincsek és lánczok csörgése, a természet ébredését hirdető madárkák dalolása, a magyar nemzet nagy szónokának, Kossuth Lajosnak gyújtó lángszavai, a nemzet Tyrteusának, Petőfinek éneke, ki lantjával buzdítá harcra a hazafiát, hogy a kibontott háromszinü lobogók alá gyűlve, azon eszmékért, melyekért előbb annyira lelkesültek, meghalni is tudjanak. S e sokféle hang, szó, beszéd dicsőhymusszá verődve szállt az égbe az úrnak zsámolyához, mint egy szabaddá lett nemzet hálaímaja.

Ez volt márczius tizenötödike. S ezt a nagy napot, melyen a magyar évszázados mulasztásait hozta helyre, kell megünnepelni méltó fényvel. És én nem kételkedem abban, hogy az ünnep nem lesz fényes. A magyar-nak természete az, hogy szereti az ünnepélyeket, a mulatozást, a mult dicsőségének ékes szivekkel, nagyhatású szónoklatokban való magasztalását — és helyesen. De a mi ünnepelésünk ne álljon csak ennyiből. Az ékes dicsőítések, szónoklatok nem elegendők. Nagy tetteket nagy tettekkel ünnepeljünk! Igyekezzünk olyanokká lenni, mint a minő a márcziusi ifjúság volt: legyünk hazafiasak, munkások, önfeláldozók.

Gyűljön össze a magyar ifjúság márczius tizenötödikén Budapesten diákkongressusra; tartsunk hatalmas, impozáns ünnepet a nemzeti muzeum előtt ott, a honnan ezelőtt ötven évvel az akkori ifjúság harsány hangonkiáltá a jelszót: »Szabadság!«, ünnepeljünk itt Kolozsvárt is fényesen, jelöljük meg emléktáblával a városi vigadó falát, hol ezelőtt 50 évvel apáink kimondták az Uniót, vagy emeljünk

Vasvárinak emléket: ez azonban mind nem eléggé méltó megünnepelése a nagy napnak. Márczius tizenötödikének ifjúsága egy nap alatt helyre hozta nemzetünk évszázados mulasztásait: mi hozzuk helyre jóval több idő alatt évtizedes mulasztásainkat. Mert sajnos, a mai ifjúság lethargiában szenved; nem törődik semmivel; még saját ügyei iránt is a legnagyobb egykedvűséget tanusít. Nincs sehol semmiben élet, nincsenek eszmék, idealok s a mindennapiság keskeny körében mozogva, nem törődik senki a multtala jövővel. Nem így kell ennek lennie s bizonyára nem is lesz sokáig így. A nagy napra visszaemlékezve, bizonyára kötelességeinek tudatára fog ébredni az ifjúság s a még hátralevő idő alatt helyre hozva a multak mulasztásait: az ünnepekhez méltóvá teszi magát. Így kellene ennek lennie, adja Isten hogy így legyen!

Bodor Antal.

Ifjúsági életünk.

— Nyílt levél a «*Kolozsvári Egyetemi Lapok*» szerkesztőjéhez. —

»Some thing is rotten in the State of Denmark«

Shakspeare.

Kedves Kollegám!

Engedje meg, hogy első sorban is elismerésemet fejezhessem ki b. lapjának olyan irányu vezetése fölött, a minőt az eddigelő rövid negyedévi pályafutása alatt is, az egész magyar ifjúság méltó meglegedésére, tanusított s kérjem kedves kollegámat: haddon oda minden erejével, hogy a »Kolozsvári Egyetemi Lapok« a mostani szellemét el ne veszítse soha.

Sajnálattal kell értesítenem Önt s általa ifjúságunknak azt a részét, mely megőrizte lelkében a miközösügyeink iránti fogékony-ságot, lelkesedést, hogy alólam kirántották azt a fundamentumot, a melyen állottam, csak azért, hogy ha szűkebb körben is, de harczosa legyek a magyar ifjúság érdekeinek s részt vehessek azok ápolásában s ha kell védelmezésében. Vagyis hogy érthetőbben szóljak: a sárospataki főiskola tanártestülete a szerkesztésem alatt levő »*Ifjúsági Közlönyt*«, mely tizennégy éves pályafutása alatt mindig igyekezett hivatási körét betölteni — a napokban *beszüntette*, miután a tervbe vett cenzurázással ugy sem mehetett volna valamire. Ez időszerint ifjúsági lapjaink száma egygyel megfogyott.

S az ok, a mely e sajnálatos körülményt előidézte: eléggé jelentéktelen. Meg kellett akadnia a lap pályafutásának oly csekély jelentőségű apróságokért, a minők egy ifjúsági lapban bármikor megjelenhetnek, sőt meg is kell jelenniök, mint olyanoknak, melyek az ifjúság egészséges gondolkozásmódjának tanujelei; a minők bizvást napvilágot láthatnak, — s látnak is nem egyszer akár Budapesten, akár Kolozsváron, akár Debreczenben, csak épen Sárospatakon nem.

Nem panaszkodás czéljából hoztam fel ezeket, hanem tisztán azért, mert én az Ifjúsági Közlöny beszüntetésében is ifjúsági életünk jelenlegi hanyatlásának aggasztó tüneteit látom.

Olyan állapotban vagyok most, mint az, a kit kizavartak a saját megszokott köréből, jobb, egészségesebb éghajlat alá kívánkozom. Épen azért, ha kedves kollegám szívesen veszi ezennel belépek a „*Kolozsvári Egyetemi Lapok*» kötetlékébe.

Nem vagyok új ember ifjúsági életünk kérdéseiben. Ismerem ezeket töviről-hegyire, hiszen régóta figyelemmel kísérem már azokat. Évek óta munkatársa voltam a most már rossz utra tért budapesti Egyetemi Lapoknak, mely lapot virágkorától mostanig jól ismerem.

S épen eddigi tapasztalataim alapján bizvást mondhatom, hogy egyetemés ifjúsági életünk egy végben aligha mutathatott még fel akkora dekadenciát valaha, mint napjainkban. Ugy, hogy ha jellemezni akarjuk mostani viszonyainkat: önkéntelenül is Shakespeare-nek fentebb idézett mondása jut eszünkbe, melyet magyarra fordítva így szoktak ki mondani: »valami rothad Dániában«

Az ön lapja mindjárt megindulásakor észrevette azokat az aggasztó jelenségeket, melyek a legutóbbi évek alatt lassan, észrevétlenül, de ijesztő biztossággal ásták alá ifjúsági életünk életerejét. Jóleső örömmel vettük észre mindannyian azt, hogy e, még nagyon is ifjukurát élő diáklap, egyik főbb czéljául tűzte ki maga elé ama visszaélések lehető megszüntetését, melyeket a fővárosi egyetem ifjúságának vezetői a magyar diákság hivatalos képviselőjének ürügye alatt már évek óta háborítatlanul szoktak elkövetni. S ha e lap továbbra is e szempontokból fog kiindulni: úgy a »*Kolozsvári Egyetemi Lapok*» épen ezért lesz hivatva régóta nagyon is érzett hiányokat betölteni, s a testvérháza ifjúsága épen ennek révén fogja legfőképen kimutatni azt, hogy ha a fővárosi diáksága maga nagy hangjával képtelen a helyes irányu vezetésre: majd megragadja a gyengén

igazgatott gyeplyt ő s megadja a kívánt irányt az egész magyar ifjúságnak.

Engedje meg kedves kollegám, hogy egyet-mást elmondhassak a mi *jelenlegi* ifjúsági életünkről.

A *budapesti* Egyetemi Lapok hasábjain egy idő óta nagyon is megszoktuk már azt a kesergést, hogy a lap a magyar ifjúság anyagi és szellemi hozzájárulásának hiányában vegetálni képtelen, s uton-utfélen gyászos panaszokat hallunk a diákság lomhaságáról, nem-törődőségéről és még sok egyébről. Nos hát, nem is szólva arról, hogy a nevezett lap ez időszert a *legkevésbé sem* felel meg »a magyar diákság hivatalos lapja« büszke titulúsának, tehát e czimet *méltatlanul* hordja a homlokán: hazánk diákifjúságának a legőszintébb elismeréssel és köszönettel kell tartoznunk épen azért, hogy a mostanába szerkesztett Egyetemi Lapoktól *elfordul* s ez által, nagyon helyesen, kimutatni törekszik azt, hogy jelenlegi »hivatalos (!) lapjának« irányát, szellemét, az általános diákügyekkel szemben elfoglalt álláspontját *nem helyesli*. Épen azért én e mellőzést és elfordulást úgy tekintem, mint ifjúságunk egészséges, romlatlan gondolkozásmódjának sok reményre jogosító bizonyosságát. Akkor kesereghetnénk csak mi igazán ifjúsági életünk romjai felett, ha az *ilyen* hivatalos lapot valaha helyeselni tudnánk.

Legyünk tisztában valahára a dologgal. Az E. L. pár év óta egyáltalában nem *hivatalos* lap s legkevésbé a magyar diákságé. Hogy elfogulatlanul itéljünk, megengedem, hogy mint egyetemi-köri lap, többé-kevésbé megállja a helyét, az ottani egyetemi ifjúság érdekeit tartván szem előtt állandóan, sőt változatosság okából olykor hozzászólva az általános diákkérdésekhez is, bár másfelől még ebben az alakjában is tetemes javításokra lenne szüksége. Ha tehát tisztán csak a budapesti Egyetemi Kör hivatalos közlönye lenne e lap, dehogy törödnénk annyit az ő ügyes-bajos dolgaival, megelégednénk azzal, hogy tudomásul vegyük létezését; de mivel itt nem csekélyebb dologról van szó, mint arról, hogy az E. L.-nak eddigelé halvány sejtelve sincs nem közönséges hivatásának méltó betöltéséről s ezáltal tágabb értelemben *czimbitorlást* követ el: ifjúsági életünk épségének megóvása szempontjából, föl kell emelnünk tiltakozó szavunkat ellene, valamenyszer visszaéléseket tapasztalunk.

A budapesti Egyetemi Kör, — a mint néhány esztendő óta sajnálattal voltunk kénytelenek tapasztalni, — képtelennek és gyengének bizonyult az egész magyar diákság helyes irányban való vezetésére. Így van

ez a jelen évben is S ez utóbbi dolgon — megvallom, — nem kevésbé csodálkozom, mert ez éven az Egyetemi Kör élén oly ember áll, a ki megfelelő igyekezettel és jóakarattal sok egészséges reformot tudna létrehozni romlásnak indult ifjúsági életünkben. Eddig kifejtett munkálkodásából ítélve, *Váry* kollegámat széles ismeretkörű, tevékeny, diák-kérdéseinkben nem mindennapi tájékozottságot mutató elnöknek ismerem, kinek e kérdésekben elfoglalt álláspontja nagyon sokat nyomna a latban, De tevékenysége sok esetben túlzásba megy át, esetleg minden jóindulatu törekvése daczára véghez visz oly dolgokat, melyek nem, hogy javítanak, de az eddig kiküzdött kevés eredményeket is kocskára vetik. S aztán, — ő csak *egy* ember, kinek szárnyai nem egyszer lankadtan csukódnak le abban a megromlott dániai levegőben. A legutóbbi évek annyira tönkretették az Egyetemi Kör tekintélyét a magyar ifjúság előtt, hogy nem csekély és sok időbe kerülő fáradozással lehet majd a csorbát valahogy kiköszörülgetni. A dolgok ilyenén alakulása játszott közre abban a körülményben, hogy a magyar ifjúság figyelme egyszerre csak *Kolozsvár felé* irányult. Igen, kedves kollegám, Önöktől, a fiatalabb egyetem ifjúságától várjuk mindanyian egy virulóbb hajnal felderítését. A kolozsvári egyetem polgárságának, az életerős öcscsnek előbb-utóbb ki kell vennie a gyepőlőszárat a végelgyengülés felé gravitáló budapesti bátya erőtelen kezeiből. Mert hogy e betegeskedő bátyánk egészségi állapotát semmiféle keserű lapdacs nem állítja helyre egyhamar, az csaknem bizonyosra vehető.

Az országos magyar diák-szövetség elszomorító sorsa erősem jellemzi a központi vezetőség helytelen ösvényen való haladását. Akkor, a midőn már-már azon a ponton voltunk, hogy a magyar ifjúság összetartozásának, még mindig sajnosan nélkülözött társadalmi súlyának emelése szempontjából a régóta lelkesedéssel tervezett diák-szövetséget megalakíthatjuk, — a vezető fórum rossz időben alkalmazott és tulhajtott politikai tüntetésekkel és más hasonló irányú mozgalmakkal elvette a kormányférfiak kedvét az eszme megszentelésétől. *Váry* kollegámnak köszönettel tartozhatunk, a miért nem engedi az ügyet elaludni; de másrészt nekem az a nézetem, hogy a veszélyben forgó eszmét most már csakis Kolozsvár egészségesebb légkörében lehet megmenteni a végleges tönkremenéstől.

Mert a budapesti Egyetemi Kör elnöke, bármily dicsérendő magatartást tanultott legyen a diák inségnek ujabban fel-

szinre került kérdésében, bármily hasznos intézkedéseket léptetett is életbe az University Extension-t illetőleg, bármily erélyesen lépjen is fel az előtűnedező szocializmus ellenében: azért még nem kell hinni, hogy ezzel aztán mindent megtett, a mit tőle várunk lehet, mertháttérbe szorult az általános ifjúsági ügyek fejlesztése, teljesen mellőzve vannak azok a kérdések, melyeket a magyar diákságnak egy *igazi* hivatalos lapjában tárgyalni kellene.

Ifjúsági életünk tehát erősen gyengékedik ez időszertint. Nem ártana egy kis erőteljes akció a kolozsváriak részéről, a melylyel a »Központ« megbillent egyensúlyát helyre állítanák, a vezetőséget pedig helyesebb ösvényre terelnék.

Jónak láttam ezeket elmondani. Fogadja kedves kollegám szívesen e soraimat. Sürgetőbb napi kérdéseinkről majd alkalomadtán szándékszomb. lapjában egyet-mást elmondani.

ifj. Zsoldos Benő.

Válasz.*)

Keszegh Ferencz úrnak, a K. E. Lapok 97. okt. 15-iki számában megjelent cikkére.

Tisztelt szerkesztőség!

Legyen szabad egy pár szóval reflektálnom Keszegh Ferencz úr, a „Kolozsvári Egyetemi Lapok“ október 15-iki számában, megjelent bírálatának a single taxra vonatkozó megjegyzéseire. A bíráló úr kijelenti, hogy ő vizsgálta, tanulmányozta — tölettelhetőleg — a socialis kérdést és hogy méltatni fogja a single taxot érdeme szerint.

Helyes azon állítás, hogy a single taxban nincs semmi, «ami az államfelforgató eszmékre enged következtetni», de nem egyezik meg alapos tudással azt állítani, hogy szelid hangu programmunk esupán a physiokratáktól kölcsönzött. Henry George Progres and Poverty**) művében függetlenül a physiokratáktól, sokkal nagyobb készúltséggel, éles elmúséggel és tudományos apparátussal behatóan tárgyalta az egész kérdést; a nemzetgazdaságtan egy némely sarkalatos tételét újra vizsgálat tárgyává tévén, eredeti és egészen új eredményekre jutott a munkabér és kamat törvényeire vonatkozólag, melyeket összhangba hozott az általa minden termelésre használható földre kiterjesztett Ricardó féle földjáradéki elmélettel. A ki nem ismeri Georgenak legalább ezen művét, az szerény nézetem szerint nem alkalmas a single tax érdemleges megbírálására.

A megoszlás három törvénye George szerint a következő: A földjáradék függ a termelési határtól, emelkedik, amint utóbbi hanyatlik, és hanyatlik amint utóbbi emelkedik. A munkabér függ a termelési határtól, hanyatlik, amint utóbbi hanyatlik és emelkedik amint utóbbi emelkedik. A kamat (a

*) Közöljük a fenti, alapos tanulmányt, ügyes tolat megírt cikket, bár nem értünk egyet írójával, nem akarjuk azonban lapunkat elzárnai a más véleményen levők elöl. Szerk.

**) Német ford. Universal Bibl. 931—935.

munkabérhez való aránya meg lévén határozva a tőke szaporodási képessége által) függ a termelési határtól, hanyatlik a mint utóbbi hanyatlik, és emelkedik, a mint utóbbi emelkedik.

Ezzel szemben áll az elfogadott megosztási tan, mely ellentmond maga-magának, valamint az általánosan tapasztalt tényeknek: A földjáradéki törvény megegyezik Georgeével. A munkabér függ a munkások száma és a munkabérre szánt tőke közti aránytól. A kamat függ a tőkekereslet és kínálat közti viszonytól; vagy, amint állítatik a nyereségről, a munkabértől (vagy a munka árától); emelkedik amint a munkabér hanyatlik és hanyatlik, a mint a munkabér emelkedik.

A gyakorlatban a következő lehetőségeket lehet konstatálni, a mint azokat maga George levezette: A hol a föld szabad és a munkát nem támogatja a tőke (a termelést előmozdító összehalmozott munka) ott az egész termelést a munkás kapja bérül. A hol a föld szabad és a munkát támogatja a tőke, a munkabér áll az egész termésből, levonva azon részt, mely szükséges arra, hogy a munkás tőkegyűjtésre ingereltessék. A hol a föld magántulajdonba kerül és földjáradék keletkezik, a munkabért meghatározza azon legmagasabb terménymennyiség, melyet a munkás járadék fizetése nélkül a rendelkezésére álló természeti erőkből előállithat. Ahol a természeti erők összessége monopolizálva van, ott a munkabér oly minimumra esik, a melyen alul a munkások nem képesek vagy nem hajlandók magukat és nemüket fenntartani.

Ha a tisztelt bíráló úr átérezte volna a fentebiek fontosságát és horderejét, alig vesztegetett volna annyi jó ténrt és papirost adatainak összeállítására és a kis gazdák fenntartására és szaporítására vonatkozó idézetekre. Annyi a szervezetlen ellenmondás és oly csekély a benső összefüggés a bírálatban, hogy nehéz megállapítani, milyen alapelveknek hódol Keszegh úr.

Csak úgy vaktában nézzük, mit mond a következőben, mert nehéz kivenni, hogy mi az ő határozott nézete e tárgyban: „Igaz, hogy a munkás-kérdés ideális megoldását csak egy oly szociális rend mellett érhetjük el, mely — mint Hertzka mondja — a munkást a termelés hozamának urává teszi, vagy is, ha a munkás maga kapja meg a termelő erejének gyümölcsét. A kérdés elvi megoldásául ezt elfogadjuk, de a kivihetőség elbírálását a fentebbiek után (t. i. az ipar és kereskedelem kicsinylése és a földjáradék csekélyisége) a t. N. A.-ra bizzuk.”

Nem vállalhatom magamra, hogy a volt N. A. nevében szóljak, de saját felelősségemre legyen szabad megjegyezni, hogy a (s. t.) hivei a helyett, hogy kicsinylenék az ipart és kereskedelmet, oly fontosnak tartják, hogy minden akadályt és nehézséget, mely fejlődését mesterségesen gátolná, köztük a megadózást is — melyet végeredménykép úgy is a fogyasztóknak kell fizetni — eltörölnék. Minden gazdasági kiváltságot és itt főképp a pénzverésre és út-építésre vonatkozó kiváltságokat tartják leginkább szem előtt, megszüntetnék. A t. bíráló úrnak azon állítása, hogy (M. O.) földjének évi járadéka 130,000 frt lenne, igazán meggondolatlan állítás. Hiszen Budapestnek és környékének évi földjáradéka is megközelíti ezt a nevetséges összeget. Magyarország összes termő területe körülbelül 50 millió hold. Ha egy hold értékét 200 frtra tesszük, akkor az évi járadék 500 millió frtot tesz ki és itt nines tekintetbe véve a városi és községi telkek, a

bányák, vasutak, kikötők stb. értéke, melyek alacsony becslés mellett is kitesznek 500 millió frtot.

Ellenőrzés szempontjából próbáljunk egy más módot. Az 1890-ben történt birtokváltások pénzértéke egyenlő 262,306,893 frttal, melyet ha 35-el megszorozunk, mely szám mellett Foville kardoskodott, és mely legáltalánosabban van elfogadva, mint azon idő, mely szükséges az összes földbirtok kicserélésére, akkor a föld tőke értéke 9,180,740,255 frt. A földjáradékot megkapjuk, ha ennek 5% veszszük, mely egyenlő 459,037,032.75 frttal, mely összeg eléggé megközelíti a fentebbi eredményt, perze csak a mezőgazdasági földeket számítva.

Most próbáljuk az objectiv módszert, mely sokkal megbízhatóbb ugyan a föld tiszta hozadékának meghatározására, de az adatok kiánya miatt csak részben alkalmazható. Földmívelési termékeink értéke 12 millió hectáron körülbelül 1000 millió frt, melyből azonban hiányzanak a gyümölcsészetre vonatkozó adatok és szükségtelen megjegyezni, hogy ez közvetlenül emeli az állattenyésztés termékeinek értékét is, melyek szintén számításon kívül maradnak az adatok hiányossága miatt. Ha ennek 25%-át tiszta hozadéknak tekintjük, mely nagyon is alacsony becslés, legtöbbször $\frac{1}{3}$ -t vévén és sokan 40%-ot, akkor a 13 millió hectár tiszta hozadéka 250 millió frt, de ezen terület nem tesz ki többet mint Magyarország területének 40%-át, ámbár valószínű, hogy az értéknek 40%-át képezi. De még így is felmegy azon számra, melyet a másik két módszerrel kapunk, melyek egybevetve a legnagyobb valószínűséggel bírnak. s ez csak az aktív földjáradék. Nagyon jól tudjuk, hogy Magyarország megművelhető földjének csak 47% van használva, de a gazdasági viszonyoknak megfelelően kiaknázza 25% sincsen. Budapest telkeinek fele sincs beépítve a földdel való spekuláció miatt, minthogy a telek értéke növekszik, akár használják, akár nem, az adó nagyságát pedig a jövedelmezés, és használás határozza meg. Nézzon csak utána a t. bíráló ur a latifundiumoknál, hogy mily kevésé vannak azok megművelve. Példa erre a nagyváradi román püspökség birtoka, hol 138,675 holdból 1350 hold van szántva, a többi legelő és erdő. (Budapesti Hírlap.)

Látható, hogy drágán megfizetett és rosszul végzett állami szolgálatunk, nélkülözhető színekrák, bonyolult és drága adórendszerünk és ami legfőbb, termelő képességünk mesterségesen alacsony fokon tartása daczára is sokkal nagyobb a földjáradék, mint az összes adók, melyeket a pénzügyminiszter képes összekaparni. Azon kifogás, hogy a munkások nem lennének megelégedve azon előnyökkel, melyeket a single tax nyujthat, elesik, hogyha, mint a t. bíráló úr is mondja, a problema csak úgy oldható meg, ha a munkások munkájuk teljes hozamát megkapják. Annál többet, mint a mennyit termeltek, honnan is kaphatnának?

De azt mondja a t. bíráló, hogy első sorban a jog és igazság lázad fel az ilyen szándék ellen.

Melyik jog és melyik igazság? Minden embernek egyenlő joga van a természeti adományok használatához, tulajdonjogot csak a munka adhat. A társadalom létezése okozza a földjáradékot valamint a közszükségleteket, tehát a földjáradékot, használjuk az állam szükségleteinek fedezésére. Ez a legalkalmasabb forrás erre, mert amint az állam előmozdítja a társadalom érdekét, úgy emelkedik a földjáradék; — ez szolgál egyszermind zsinórmértékül az állam szükséges kiadásaira nézve is. Min-

den tagja a társadalomnak oly arányban járuljon a társadalom szükségleteinek fedezéséhez, mint amily arányban élvezi a társadalom által nyújtott előnyöket. De mivel a társadalom által nyújtott előnyök csak a földjáradékot emelik más értékeket érintetlenül hagyva — ha éppen nem csökkentik azokat — és mivel hogy minden embernek egyenlő joga van a föld használatához és így a földjáradék élvezetéhez, ha azt a társadalom részére vesszük, mindegyik élvezetéhez arányban fog adózni. Hogy a földjáradék élvezetéért a földtulajdonosok megfizettek, az nem változtat a dolgon és a kitagadottaknak épp úgy joguk van a föld használatához, mint a rabszolgának szabadságához, a kiért szintén megfizetett tulajdonosa. A kisgazda, kisiparos, kiskereskedő és általában minden munkás több adót fizet mostan, mint kellene a s. t. rendszere alatt, a kis földtulajdonos egyszersmind tőkés és munkás is, és érdeke, mint ilyené, nagyobb, mint az, melyet mint földtulajdonos bir. Különböztetve ne feledjük el, hogy míg sajnálatunkat fejezzük ki azon szegény (?) földtulajdonosok felett, kik földüket nem használták kellően, vagy éppen nem használták — mert itt csak ezekről van szó — hogy sok millió ember megélhetése és boldogulása függ a föld és termelés felszabadtásától.

Nem mulaszthatom el, hogy egy pár szóval ne igyekezzem bírálónak azon aggodalmát eloszlatni, hogy elveink terjesztése következtében okvetlenül más testületek is fognak képződni, melyek az állam felforgató socializmus tanaiért élni — halni fognak.

Gondoljuk meg jól, hogy végre is az államsocializmus hívei oly országokban legszámosabbak, hól a politikai és egyéni szabadság legkevésbé ér vényesül. A szabadságszerető Angliában, Egyesült Államokban, Daniában, stb. nem hallunk veszedelmes izgatásokról és ilyen helyeken sehogyszem birnak zöld-ágra vergődni. És ha a socialistáknak sikerülne kivívni a politikai és egyéni szabadságnak csak elemeit is, vége volna szerepüknek.

Mert a munkások nem értik, nem érthetik és a mi azt illeti, mások sem igen értik az államsocializmus alapelveit. Marxnak egy némely nagyon erősnek vélt tétéle egészen túlhaladott álláspont, ilyenek: a föld közös tulajdonáról szóló tan, az érték elmélete, a munkabér és kamatra vonatkozó tanai. Hozzá járul ehhez még az is, hogy Malthus tana, melyet Lassalle és mások minden rezerváció nélkül egész terjedelmében elfogadták, most egészen más igényekkel áll elő, korántsem lévén az a fontos tényező, melynek a classikus nemzetgazdászok vélték. Tudományos állása az állam-socializmusnak meg lévén ingatva, a munkásoknak az iránta való előszeretetét az által lehet gyengíteni, hogy biztossá tartsák munkájukat egész hozadékának békés élvezetében és hogy szabadon termelhesen a hol, a mikor és a hogyan akar, feltéve, hogy nem sérti másoknak az ugyanily jogait.

Csodálkoznom kell bírálónak azon felfogásán, mely ámbár nem tartozik az általam tárgyalt kérdés keretében, — fényt vet a bírálat felfogására, hogy t. i. csupán szegény és nyomorgó tanulók vagy emberek birnának lelkesedni nagy eszmékért és így a single taxért is. Nem mondok, vannak minden mozgalomban érdekhajhászok, — de a single tax nem kíván és remélem, nem is tett szert ily hívekre. Ezekre rá érünk később. Nem vágyódunk a tömeg után sem. Egyelőre csupán a nemesebb érzelmeinknek érdeklődését kívánjuk felébreszteni, hogy tanulmányozzák e kérdést. A mi azon szörnű vádat illeti, hogy nyugatról jön és így nem

szabad »imádni«, első pillanatra csak szánalmas mosolyt ébreszthet; hát ez is érv ez is mérvadó, ez is szolgálhat, mint az igazság kritériuma? De legyen megnyugodva, mert ámbár igaz, hogy a (s. t.-ot) először a külföldön méltatták, Angliában Aggelvie és mások; Franciaországban pedig Quasvey és Turgot, de nagy port még is csak Magyarországon vert fel először — mert II. Józsefnek minden törekvése oda irányult, hogy a földjáradéki adót elfogadtassa és minden más intézkedése csupán eszköz volt e cél elérésére és a földtulajdonosok persze mindent eltűrtek volna inkább, mint hogy a földjáradéki adórendszert érvényre jutni engedjék. Gyönyörűen rájuk illik Tolstoj azon mondása, hogy mindent megtennének a szegény munkás érdekében, csak a hátán maradhassanak.

Remélve, hogy a t. bíráló ur még egyszer tanulmány tárgyává teszi a kérdést és hogy akkor nem fog oly kiesnylőleg és igazságtalanul nyilatkozni a single taxról.

Maradtam köteles tisztelettel

Horr Sándor.

Sylvester éjjelén.

— Elbeszélés. —

— És most, — szólott az Úr az utolsó angyalhoz fordúlva, ki még parancsszavára várva térdelt zsámolyánál, — téged is elküldelek. Először méssz te le a földre s az első feladata minden angyalnak megkeresni a legboldogabb s legboldogtalanabb halandót. Te leghamarább visszatérsz, a többi az egész év alatt alig végzi el a reábizottakat. De ügyelj báránnyám, hogy meg ne csaljon a külszín; a látszatnak ne higgy, csak a ki magáról mondja, arról hidd el. Nyiss be a szegény emberek kunyhójába, ne kerüld a gazdagok márványpalotáját. Keress és megtaláld!

Az angyal imádatlalt borult le a Mindenható előtt s ajka titkon érintette az Úr felhőköntösét.

— Parancsod szerint teszek Atyám, mondá és elsietett.

Még hallotta az Úr biztató szavát:

— Veled leszek!

Az öreg Szent-Péter dörmögve nyitotta ki a menny kapuját. Egész nap egyebet sem tett, mint nyitotta és zárta a távozó angyaloknak s mindig akadt egy-két szava a bekívánczoló s az ajtó előtt hiába álldogáló lelkekkel.

Azonban a fiatal angyal megsimogatta az öreg szakállát s barátságosan súgta a fülébe:

— Én vagyok az utolsó, most aztán alhatol!

Búcsúra meg is esőkolta a különben jóindulatu öreget. Szent-Péter morgott még valamit, de már nem haragosan s a következő pillanatban bezárult az angyal megett az ajtó, melyet bizony sokan soha sem fogunk látni.

Sylvester éjje volt.

Lassan hullottak a hópolyhek s az angyalnak

jó multság volt kergetni a szép fehér hősillagokat. Mind közelebb jutott a földhöz. Újból és újból fülébe esengett az Úr szava:

— Nyiss be a szegények kunyhójába s ne kerüld a gazdagok márványpalotáját.

Néha találkozott egy-egy pajtásával s vidáman mentek együtt tovább, míg útjaik elváltak, míg angyalunk elérkezett a földre, egy nagy város határára.

Hideg volt. Fázva húzódott a város felé s először is a külváros szegényes házaira bukkant.

— Nyiss be a szegények kunyhójába — hangzott a parancs, S ő kíváncsian nézett be egy szegény, de tiszta ház függönyözetlen ablakán.

Vidám arcza elszomorodott.

Beteg ifjú, könnyes szemű anya; az ágyat doktorok állják körül. Belépett.

— Még egy néhány pereze van hátra — szólt egy ősz orvos s hidegen hitta félre kollégáit.

A mi angyalunk szíve úgy elszomorult, a mint az özvegy anya reáborult egyetlen gyermekére s csókjaival igyekezett hosszabbítani életét. Az ifjú várakozva nézett az ajtó felé, közbe szeretettel karolta át az anyját s lázas ajakkal megnyugtató szavakat rebegett.

Most élénk kopogás hallatszott az ajtón.

Az ifjú mosolygó arczczal szólt:

— Szabad. — S a belépő legény, az ifjúnak egy levelet nyújtván, távozott.

Ah! mint pirult ki sápadt arcza, mint vert imént még alig dobogó szíve; szenvedő ajka mosolyra nyílt s a boldogság könnye áztatta arczát. Aztán lázas sietséggel olvasta végig a sorokat egyszer, kétszer . . . tizszer. Öröm és bánat könnyeit siró anyjának fülébe susogta:

— Én vagyok a világ legboldogabb halandója.

Egyszerre azonban lélegzete kezdett akadozni, arcza ismét visszanyerte sápadt színét s reáboruló, boldogtalan anyja csak e két szót hallotta még:

— Margit . . . Anyám! Keze még görcsösen szoritotta a drága levelet.

Az angyal sietett távozni s útközben azon gondolkozott, hogy milyen különös valami az a boldogság. Szegény haldoklónak csak egy néhány sor kell s ő, ki a következő pillanatban itt hagyja e szép életet: a világ legboldogabb halandója.

Azonban ez az Úr rendelése s az angyalnak nem jut eszébe, mint az embernek, még okoskodni is a felett.

Az angyal röpült tovább a város szive felé, a nagy paloták közé.

— Ne kerüld a gazdagok márványpalotáit — űzte az Úr szava.

Három-, négyemeletes paloták közt félve járt a szerény angyal; keresett egy ablakot, melyen bekukueskálhasson. Azonban itt több rejteni való van a kandi szemek elől, nem talált. Végre a legnagyobb

palotában megtalálta, a mit keresett. Egy fényesen berendezett szobából kiözönlő fénysugár világított a sötét éjbe.

Az ablakon keresztül egy női-szoba kedves esecsebecsei gyönyörködtették a tapasztalatlan angyal szemét. Halványkék bársony butorok; a fal tele képekkel, a fehér márvány-asztalon szobrok, levelek, apróságok esodálatos egyvelegben s mégis esinosan voltak elrendezve.

A mi angyalunk úgy elmerült a gyönyörködésbe, hogy észre sem vette, mikor egy díszes háziruhába öltözött nő lépett a szobába, nézte hoszszasan a esecsebecséket, aztán megragadva egyet, darabokra törte. Az angyal majd elsikoltotta magát ijedtében. A legszebb szobor volt, a melyik a leg-hosszasabban lekötötte figyelmét. Oh, be kegyetlen! És végig kellett néznie, hogy a szép Daemon összeszorítva fehér fogait, mint zúzsa össze a legszebb darabokat, miközben arcza gyönyörtől égett.

Mikor a munkának vége volt, egy összegyűrt papirt dobott a drága romok közé s büszke léptekkel távozott a szobából sziszegte:

— Nos hát az ajándékom sem kell.

Az angyal bement a szobába és egy szomorú pillantást vetve a eserépdarabokra, felvette az eldobott papirt: egy levél volt.

Elolvasta:

„Drága Angyalom!

Az igaz, hogy ma Sylvester este van, az első, melyet együtt érünk meg. De én, fájdalom, még sem lehetek drága körödben. Pajtásaim a casinóban lesznek, kinevetnének, ha otthagynak őket, hazamennék „a szoknya mellé“ (ez a Muki báró megjegyzése).

Hanem azalatt reád gondol s ezer csókot küld férjed

Dani“.

— Hát ezért érdemes? — gondolta az ártatlan angyal s felkereste a szép asszonyt. A negyedik szobában találta meg egy kerevetre dőlve, a büszke nő zokogott s keservesen sóhajtotta: én vagyok a világ legboldogtalanabb halandója.

Az angyal ott hagyta a vergődő szép asszonyt. Küldetése véget ért.

Mire a kongó-bongó harangok elbúcsúztatták a kimult esztendő, a mi angyalunk újból megzörgette a menny kapuját.

*

Az Úr nyájasan fogadta visszatért angyalát, bár csodálkozott, hogy ilyen hamar viszontlátja.

— Nos, szolítá meg, hol találtál a legboldogabb s legboldogtalanabb halandóra?

— Parancsodat követve Atyám, szólt az angyal. szegényeket és gazdagokat egyaránt felkerestem s hamar megtaláltam, a mit kutattam.

— Tehát mégis megcsalt a külszin?

— Oh Mindenhatóm, csakhogy a palotában

nem boldogat s a kunyhóban nem a boldogtalant találtam.

S ekkor elmondá az angyal, a miket látott és hallott.

Fájdalmas szívvel panaszlá el az ifjú halálát, kit özvegy anyja kétségbeesve siratott s ki boldogan hunyta le szemeit, mert utolsó perezeit egy kedves kéz néhány sorral boldoggá tette.

Majd duzzogva adta elő, miket a nagy palotában látott. A fényt, a pompát, a fiatal asszony — szerinte — érthetetlen haragját. Könnyezett, midőn a szép csecsebecsék pusztulásáról szólt. Aztán elmondta a levél tartalmát, mely azonban nem adta magyarázatát a kétségbeesésnek, mely a fiatal asszony ajkaira a borzasztó szavakat esalta: a világon a legboldogtalanabb.

Az Úr eleinte figyelemmel hallgatta az angyal beszédét, majd elfordította fejét s a földre irányítá tekintetét. Hosszan-hosszan nézett egy irányba s egyszerre csak egy köny gördült végig arcán.

Ezt észrevette az angyal és félre húzódott, félre, magában pedig ugyan esodálkozott, mert a Mindenhatót könnyezni még soha sem látta. Kis fejében egymást üzték a gondolatok, hogy vajjon azt az ifjút sajnálja-e, ki mint legboldogabb hagyta el a siralomvölgyét, vagy azt a boldogtalan fiatal asszonyt, kit pompa, gazdagság, kényelem vesz körül s kire talán még ki tudja mennyi boldogság vár?

Az nem is jutott eszébe, hogy a kinek sorsa könnyeket csalt az Úr szemébe, az: az egyedül maradt özvegy anya.

Asztalos Kálmán.

Karácsony.

*Karácsony ünnepe,
Jer, borúlj ránk szépen.
Szülj édes ihletést,
Boldog ünnepelést
Mindnyájunk szívében!*

*Borulj ránk, borulj ránk,
Szeretet világa;
Hintegess sugárt, a
Kunyhók ablakára,
— Márvány palotákra.*

*Oh hogy egyként, együtt
Ünnepeljenek meg,
Szülője az áldó,
Világot megváltó
Örök Szeretetnek!*

*Föld be a didergő
Ruhátalanságát,
S hű testvéri részként:*

*Borítsd rá a részvét
Aranyos palástját!*

*Önts hitet, bizalmat,
Az árva szívébe
S könyje lepergését,
Fesd oda intéskép,
A gazdag elébe.*

*Hogy a kit megáldott
Mind a két kezével
A jóságos Isten:
— Mást ő is segítsen,
Az egyik kezével!*

*Adván a szegénynek
Háza ereszében,
Enyhelyet, kenyeret,
Ama ma született
Meváltó nevében!*

*Borúlj ránk, borúlj ránk,
Szeretet világa,
Hintegess sugárt a
Kunyhók ablakára,
S márvány palotákra!*

Szabolcska Mihály.

Fohász.

*Úgy oszd el Uram,
A hogy végzed,
A gazdagságot,
Szegénységet.*

*Csak egyet kérek,
— Bármit végzesz, —
A gazdagsághoz,
Szegénységhez.*

*Szegény sorsomban
Nem keresni:
Hogy a gazdagok
Kincse mennyi?!*

*S gazdaságomban
Elgondolni:
Hány szegénynek kell
Nyomorogni?!*

Szabolcska Mihály.

Ősszel.*

Találkoztunk nyiló tavasszal,
Midőn a lomb, virág fakad,
Illat száll fel a kósza szellőn,
Énekelnek a madarak . . .
Van valami illatban, dalban,
Mi vágyakat kelt, kéjt lehel:
Két rezdülő lomb összehajlik
Két érező szív összever.

Találkoztunk a nyár hevében
Midőn perzsel a napsugár,
Harmatot kérnek a virágok,
Eltikkad a dalos madár . . .
Van valami lankasztó benne;
De mégis andalgó gyönyör,
Mi a szívet mámorba vonja
S elringat, — mialatt megől.

Most találkozunk hideg ősszel,
A köd leszáll az ormokon:
Virág, lomb hull le az avarba,
A dal kesergő fájdalom . . .
Van valami ősz borujában
Mi nálunk is hő gyászra lel,
Mikor tavasz s nyár sirját ássa:
Emlékiünk is hantolja el?

Felszeghy Desső.

Goldsmith Olivér.

Goldsmith Olivér egyike az angol irodalom bajnokainak, úttörőinek s neve egyuttal világirodalmi jelentőségű. „Vakefieldi lelkész“-ével, (Don Quixotte, Robinson és Werther mellett a legolvasottabb könyv, melyet valaha irtak,) új irányt teremtett, a polgár-idylli regényt. Felszabadította magát Pope iskolájának merev convenientiája alól és érvenyre emelte a természetet és népiest, úgy hogy joggal tekinthető Cooper és Burns előfutárjának az angol irodalomban.

Elete és jelleme mindkettő sajtósági és érdekes. Egyike a legeredetibb alakoknak, megfejtetlen ellenmondások és talányokból összealkotva. Tarka, kalandos költői pályát futott meg, melyről száz száz adomát jegyzettek föl kortársai. Született 1728. november 10-én a Longford nevű irógróság egy csekély falujában. Apja lelkész volt, s a csöndes paplak patriarchalis viszonyai szolgálhattak neki mintaképül azon nyájas csöndes képekhez, melyeket „Vakefieldi lelkész“-ében ecsetel. Első tanítója egy Byrne nevű obsitos katona volt, a ki Marlborough alatt Spanyolországban szolgált és ki nem fogott kalandos mesékből és népdalokból,

melyeket a buzgó tanítvány sokkal mohóbban szítt magába, mint mesterének egyéb tudományát. 11 éves korában a szomszéd városka felsőbb iskolájába került, melyet később a dublini egyetemmel cserélt föl, hol mint tandíjmentes szegény tanuló alacsony szolgálai helyzetben tengette életét, míg végre 3 év után nagy ügygyel-bajjal magisterré promoveáltatott.

E közben atyja meghalt s Olivérnek komolyan kellett gondolkozni jövőjéről. Egyelőre, míg a törvényes kort elérte, hogy lelkészé avatassék, anyjánál, testvérénél és egy gazdag, iránta benső szeretettel viseltető nagybátyjánál tartózkodott a falusi élet kellemeit élvezve és szépirodalmi művek olvasásával töltve idejét. Végre pár évi várankozás után elérkezett az óhajtott perez, melyben magát a püspöknek bemutathatta. Üres paróchia is lett volna, de hiányzott a főpapi kegy és az állomást más nyerte el. Olivér csinjainak híre a püspöki fülekhez is elhatolt s még azt a tapintatlanságot is elkövette, hogy előtte ünnepélyes fekete habitus helyett sujtásos czifra kabátban és piros nadrágban jelent meg.

E felsülés miatt azonban épen nem gyötörte magát, hanem nevelőséget vállalt, melyet rövid idő múlva, miután 50 font birtokában volt, ismét abbahagyott, hogy egyik rég táplált óhajtása szerint Amerikába vándoroljon ki. Vásárolt egy lovat, ellovagolt Corkba s egy Amerikába menő hajón lefizette a díjat. A hajó azonban nélküle indult el, mert az indulási időt szokása szerint elmulasztotta. Hat hét múlva gyalog, rongyosan kopogtatott be nagybátyjához, ki tárt karokkal fogadta a megtért. 24 éves korában végre, miután a jogászi pályán ép úgy járt, mint a theológiával, családja azt határozta, hogy orvosra képezze magát és a gazdag nagybátyja által a szükséges öszszeggel ellátva nemsokára Édinburgban találjuk, hol darab ideig nagy szorgalommal nekifeküdt az orvosi tudományoknak, de csakhamar visszaesett a korhely életmódjába.

Édinburgból tanulmányai folytatása céljából Párisba indult, de sajtósági módon Leidenbe vándorolt, hol úgy látszik tanult is valamit, migsem egy év múlva innen is távozott s több éven keresztül, melynek homályát sem ő maga, sem más soha nem lebbentette fel egészen, beutazta Flandriát, Franciaországot, Svájcot, Szászországot, esavargó életet élve. A parasztgunyhók vendégszeretét fuvolájával szokta meghálálni, melyet mestereleg játszott.

1756 február 1-én érkezett Goldsmith Angliába, örömei, bánata, küzdelme s diadalai színhelyére. A fővárosban hosszabb időzést követően sikerült egy segédtanítói állomásra szert tennie, mely állását később egy vegytani segédi állomással cserélte fel, míg gazdája pártfogásával egy gradussal emelkedett és szegények orvosa lett, mi mellett szabad óráiban korrektori munkákat végzett Richardson nyomdájában, ki „Clarissa“ czimű regényével nagy hatást csinált. A véletlen Griffith könyvárusal hozta össze, ki felismerte benne a nem mindennapi tehetséget és „Monthly Review“ czimű lapja mellett munkát adott neki, majd házába vette — de a viszony rövid idő múlva ismét felbomlott.

Olivér 30 éves volt, midőn Griffith házába elhagyta és első önálló művét „A szépművészetek és tudományok állapotáról“, természetesen névtelenül, kiadta. A következő évben egy folyóiratot szerkesztett „A méh“ czimmal és ennek bukása után a

* Mutatóvány szerzőnek „Újabb költemények“ czimű verskötetéből.

„Public Ledger“ számára írta híres „Chinai leveleket“, mely mű később bővítve a „Világpolgár“ ezim alatt csaknem minden európai nyelvre lefordítottatott. «A vándor» ezimű gyönyörű leíró költemény, melyet földönfutó korában kezdett meg, népszerűséget, állást és barátokat szerzett neki és ezt követte két év múlva azon mű, mely nevét a halhatatlanok pantheonjába emelte: a «Vakefieldi lelkész». Könyvárusa 60 fonttal, akkoriban hallatlan összeg díjazta. Kisérletet tett a színpadon is, távolról sem oly szerencsével, de annál több anyagi sikerrel. Egy vígjátéka 500 guineát jövedelmezett neki s ez összeg csak új tápot adott tékozlási hajlamának, mely annyi keserőséget okozott neki egész életében. Szerencsecsillaga most folyvást emelkedőben volt. Pompásan butorozott lakással birt, fényesen és ép oly izetlenül öltözködött. Olivér ellentétekben oly gazdag természetének egyik kimagyarázhatatlan s legfelölőbb sajátja volt, hogy idomtalan külsejével annyit foglalkozott. „Tollal kezében a legbölesebb, toll nélkül a legbolondabb“ írja róla Johnson. Tékozlása hátart nem ismert; — ép oly sok adoma kering nemesszivűségéről, mint bohóságairól.

1769-ben negyvenedik évében dicsősége tetőpontján állott. A kiadók ostromolták megrendeléseikkel és ismerve páratlan stylusát és ritka compilatori ügyességét, különösen népszerű történeti művek írására szólították fel. Goldsmith aránylag rövid idő alatt, megírta „Róma történetét“, „Angolország történetét“, — „Görögország történetét“ s egy természettani művet, mely méltó népszerűséget vívott ki szerzőjének. E műveket sokkal dúsabban díjazták, mint muzsája igazi gyermekeit, úgy hogy jövedelme után gondatlan életet folytathatott volna, ha csak némileg ért a gazdálkodáshoz. Elsőrangú helyet foglalt el kora írói közt, sőt a nők hizelgő kitüntetése sem maradt el. De adósságai mind aggasztóbb mértékben nőttek a nyakára és ő túlfeszített munkásság által, mely után gyakran nagyon is költséges szórakozásokat engedett magának, akarta magát kivágni napról napra bonyolultabb viszonyai közül. Aczél izmai végre ellankadtak a felemesztő izgalmak közepett, ágyba esett és mint orvos — maga gyógykezeltte magát. Ellenségei e körülménynek tulajdoníták kora halálát, 1774. ápril 4-én adta ki lelkét. Örökbecsű művein kívül 10,000 forint adósságot hagyott hátra. «Ki hallotta, hogy poetának valaha ennyi kreditje lett volna!» — kiált fel kortársa és barátja Johnson.

R. L.

Miramare.

*Czippus, babérfák illatos ligetje,
Tenger csodája, bájos Miramar'!
Tündéri szépséged nézem merengve,
Mig lábaimnál zúg a tengerár.*

*Lágy zefireknek játszi, langy fuvalma
Szeliden leng át a zöld lombokon,
Mig lenn a tenger síkján zúg az orkán,
S megtörik a hullám a szirtfokon.*

*Fölöttem, az ég fénylő, tiszta kékjén
A ragyogó nap hinti sugarát,*

*Körültem czippus és babérfa erdő,
Mely messze szórja balzsam illatát.*

*S e blvös bájos szép tündérligetben
Emelkedik egy tündérpalota,
Mint távilági szellemek lakása,
Tengeri nymphák büszke kéjlaka.*

*Ah szinte látom! ott a lombok alján
Játszik vidáman a tündérsereg,
A szellők tánczát lejtik énekelve
S e látományon lelkem elmereng . . .*

*Mily szép, mily kéjes volna élni mindig
Az örökös tavasz hónapban itt,
Hol nem látnám az ősznek hervadását
S a fáknak hulló, hervadt lombjait.*

*A hol a mindig kéklő tiszta égen
A ragyogó nap hinti sugarát,
Hol elmerülve e tündérvilágban,
Fellelné fájó keblem vigaszát.*

Bodor Antal.

Fegyvergyakorlat

Elbeszélés.

Az a jó tulajdonsága van ennek a történetnek, hogy igaz.

Augusztus utolsó napjaiban a loevineni kisbiró a temető kerítésére fehér hirdetményt ragasztott, mely hosszú és széles volt, mint egy lepedő s a melyet két kicsi nemzetiszínű lobogó diszített. Ez az illusztrált plakát meglehetősen egyszerű hangon felhívta az 1882-iki korosztályt, hogy októberben tizenhárom napra rukkoljon be fegyvergyakorlatra.

Masson Pierre-Marie loevineni gazda több óra hosszat tanulmányozva a hivatalos parancsot, arra a meggyőződésre jutott, hogy a békés fegyverbehívás őt is illeti; a mire aztán végtelen sóhajra fakadt és hazament.

Szelid természetű, gyáva ember volt és a legnagyobb irtózáttal gondolt a katonáskodásra; őt évi szolgálata és az azután eltöltött fegyvergyakorlatok óta oly rémületet érzett, a melyet az idő nem esőkentett. Már két év óta remegett a behívástól és ime eljött a végzetes óra.

Masson Pierre-Marie búsan gondolt a közelgő vetési időre s ezernyi apró gondra, ezernyi kárra, a mely be fog következni, ha ő a gazda, távol lesz. Az ő földje volt a hazája, a másik hazájával igen keveset törődött.

Minden nap nagy kerülőt tett, csak hogy ne lássa azt az apró lobogós plakátot, a mely neki olyan rúttnak tetszett. De október mégis elkövetkezett s Masson Pierre-Marie nagy nehezen bement

Guimperbe. Innen aztán a többi társaival, a kik az övéhez hasonló lelkesedést tanusítottak, elindult Versaillesbe, a hol már öt éven keresztül szolgálta hazáját, mint az ezredorvos kutyamosója.

Egy napot és egy éjet — neki tiznek tetszett — töltött azon harmadosztályu szűk faketrecek egyikében, melyek századunk végének szegyenére válnak. A teher-kikötőben szállásolták el őket. Egy pár katona várakozott itt rájuk s a rücskös kalapu, kékbluzos csapatot elkísérte Satoryba, hol egy kietlen és végtelen mezőn, a melyet az esős ős ingoványossá tett, fekete barakok emelkedtek.

Ezen ideiglenes laktanyák, a melyeket már vagy husz éve használnak s minden évben többet költenek a korhadt fanemük kijavítására, mint a mennyiből egy rendes kőkaszárnnyát lehetne építeni.

A tartalékosokat beosztották; huszonnégyen kerültek egy szobába. Miután lerakták igénytelen pakkjukat az ágy lábához, egy altiszt harsány hangon a ruhatárba hívta őket. Tágas terem volt ez, telve a padlója kabátokkal, sapkákkal, nadrágokkal. Átható dohos szag volt érezhető, amelyet egykönnyen nem lehet leírni. Ebben a levegőben a napos káplár rendeleteket kiabált, a melyeket azonban senki sem értett meg. Három katona leplezetlen megvetéssel próbálgatta a ruhákat.

Körülöttük veszekedett a tömeg igyekezve minél kevésbé szakadt czipőre, minél kevésbé zsiros kabátra szert tenni. Némelyek a lábbelit próbálgatták, a mely vagy szűk volt, vagy nagyon bő, mások akkora nadrágokba tűntek el, hogy az állukig ért. Néma esatározás folyt a fejek és a sapkák között; egyik fél sem akart engedni. A három raktárnok pedig egészen komolyan kijelentette, hogy az összes ruhadarabok úgy találnak, mint a tiszt keztyük.

Masson Pierre-Mariennek egy olyan mondur jutott, a melyet mások félredobtak, oly rút és foltos volt. Mivel egyik sapka sem talált a fejére, nagy félénken megmondta ezt a káplárnak, az pedig rákiáltott:

— Majd három masamód kisasszonyt fogunk hivatni, hogy mértéket vegyen a fejedről!

Masson nem várta meg a masamódokat, hanem beérte a sapkával, a mely körülbelül úgy állott a fején, mint azok a kicsi kalapok, a melyeket a bohócok raknak a parókájuk tetejére.

És ez a dolog még nagyobbá tette szomorúságát. Az a tudat, hogy puska nyomja a vállát, nem tudta eloszlatni bánatát. Gondolataiban azt számlálgatta, hogy mennyit lehetett volna szántani, vetni, távozása óta s a még hátra levő tizenkét nap alatt.

Ismerős csengettyűszó riasztotta fel komor merengéséből.

Levesosztás!

Még nem rendezték a csapatokat. Masson ke-

reset magának egy sajkát, aztán búsan kanalazni kezdett egy fa alatt.

Nemsokára felhangzott a másik csengettyűszó: Az esti takarodó.

Masson Pierre-Marie szépen bement a közös terembe és oda állt az ágya lábához. Az altiszt főnnhangon szólította a neveket s mindenikre egy-egy »igen« hangzott, hol vékonyan, hol mély hangon; vigan és kedélyesen is, dörögve, vagy dadogva.

Masson köszörülgette a torkát, s készítette magát, hogy ha majd gyorsan említik a nevét, meg ne lepődjék és nevetségessé ne legyen félénk szava miatt.

Szerette volna, hogy minél előbb túlessék a formaságon, zavartsága egyre nőtt, a mint folyton újabb és újabb név hangzott fel, a mely azonban nem volt az övé.

Végre az őrmester elhallgatott. A lajstrom véget ért.

Masson Pierre-Marie azt hitte, hogy csak szünetet tart, de nem úgy volt. A hadnagy bejött s az altiszt tisztelegve katonásan jelentette, hogy senki sem hiányzik.

Igy hát Massont kihagyták a lajstromból. Különösen érezte magát. Miért hagyták őt ki?

Jobb lesz, ha nem veszik észre, mert különben baj lesz. Megharagusznak reá. Masson megrémült attól a hanyagságtól és mulasztástól, melynek tárgya ő volt. Pillanatra föltámadt benne az a gondolat, hogy jelentkezzék, de ezt rémületen elűzte magától. Miért is? Elég hamar észre fogják venni a tévedést. Másnap beosztották a katonákat csapatokba. A káplárok nyolez-nyolez embert állítottak össze és a nevüket kérdezték. Masson elégedetten mondta meg a magáét.

De a gyakorlat alatt, mikor az őrmester harsány hangon szólította a frontban levőket, Massont ma sem szólította, mint az előző napon s a kapitánynak mégis azt jelentette:

— Kapitány úr, nem hiányzik senki sem.

Masson Pierre-Marienne nyugtalanság és kétely bántotta, azonban még nagyobb volt félénksége.

Reggel, délben, estve, vagy bármikor olvasták a névsort, soha de soha Masson nevét nem szólították, Masson nem mert szólani és az altiszt mindig azt jelentette, hogy nem hiányzik senki sem.

A szerencsétlen azonban remegett az exercirozás órájától, de azért csak részt vett a gyakorlatban, ette a menaszit, este szépen lefeküdt és senki sem háborgatta.

Több évig is eltarthatott volna ez így. El is tartott egy hétig és csak ekkor vallotta meg Masson Pierre-Marie nagy félve egyik lakótársának, hogy őt, a mióta megérkezett, soha sem szólították.

A társa tágra nyitotta a szemét és hatalmas száját, aztán kinyilatkoztatta, hogy ez különös egy eset. Elbeszélte a káplárnak, a ki az őrmesterrel közölte. Ezt szörnyen megijesztette a szabálytalan

ság és közölte a hetes hadnagygyal, a ki a kapitány elé vitte a dolgot. Ez egy öreg őszülő legény volt, a ki régóta várta előléptetését. Szörnyű dühre fakadt a tartalékosok ellen s azonnal magához rendelte Masson Pierre-Mariet. Ez meg sem mukkant, a mikor szólították, annyira elszokott attól, hogy őt hívja valaki.

A kapitány széttárt lábakkal, összefont karokkal várta és a szitkok egész özönét zuditotta reája.

— Hé! hé! Hát kicsoda-micsoda népség maga, ebadta hitvány népe, mi?

Masson már kinyitotta a száját, hogy feleljen, de a kapitány folytatta:

— Mi? Nyolezvankettős korosztály? Utász-zászlóalj? Alig hiszem. Nézze csak fiam, hát tud maga olvasni?

És Masson Pierre-Mariet egy apró lobogós falragasz elé taszitotta, a mely az iroda falán lógott s ujját kinyujtva kiáltott:

— Mi? Hát mi ez. *Kivéve a . . .* látja fiam *kivéve a . . .* és a többi. Maga csak a jövő évre kerül sorra. Talán csak a juhász kutyák részére találták ki a kivételeket? Persze nem olvassák el, rá se hederitenek.

Gyönyörködött a saját hangjában és ijesztő gesztusokkal agyon rémitette a boldogtalan Massont.

— Aztán ide jön a kaszárnyába és tizenhárom napig eltartatja magát. Kap jó kosztot, ágyat, mosnak reá, mint egy szállodában s még pénzt is kap, mi? No, bevasalom rajtad ficzkó, ne félj!

Aztán hozzátette:

— És most mit fog csinálni?— A kapitány jól tudta, hogy milyen büntetés éri azokat, a kik a behívás daczára nem jönnek, de azt már nem tudta, hogy mihez kezdjen az olyannal, a ki berukkol, a mikor nem hívják. De mégis kitalálta a módját:

— Na jól van, ezuttal még megbocsátok. Letöltheti a tizenhárom napot minden czeremónia nélkül, mintha csakugyan be lett volna hiva. Szemet hunyok, na! De rajtanekapjam még egyszer!!
Francziából: R. L.

Egyről-másról.

Bájos ismeretlen!

Oly jól esett nekünk, midőn az E. Lapok levélszekrényében egy egész halmaz hivatalos tudósítás, zöld vers és még zöldebb elbeszélés közt megtaláltuk a kegyed rózsaszín boritékos levelét és gyönyörködhettünk olvashatatlanságig bájos kézírásában. Már féltünk, hogy megszakítja velünk bájos nagysád a levelezést, s így nem lesz senki sem ki oly nagy érdeklődéssel viseltessék az ifjúsági ügyek iránt, nem lesz senki, kinek elpanaszolhassuk apró-cseprő hibáit és ferdeségeit közéletünknek. Nagyon megörvendtünk levelének, de még jobban azon ígérétenek, hogy belép lapunk munka-

társainak sorába, ha mi elfogadjuk. A legszivesebben, s egyuttal felkérjük, hogy az Egyetemi Lapok javára jan. 16-án rendezendő matinéeről részletes tudósítást szíveskedjék írni jól megkritizálva a megkritizálni valókat. Reméljük azonban, hogy kivételt fog képezni bájos nagysád a többi munkatársaink között és lapunkba dolgozni is fog.

Azön kérésére, hogy soroljam fel az összes ifjusági egyesületeket, azok czéljait és eszközeit, hosszas fáradozásaim után részben eleget teszek óhajának. Mindenikről nem emlékezhetem meg, mert több ifjusági egyesületünk van, mint a mennyi tisztelet-jegyet kaptak a körü estélyre Thaliának felszentelt papnői. Egy nehányról azonban említést teszek.

Először is van az Egyetemi kör, melynek czélja (mint minden ifj. egyesületnek) czímkorságban szenvedő ifjainknak imponáló titulusokhoz juttatása, (tisztelet a kivételeknek) a hajléktalan egyetemi ifjaknak fűtött szobához juttatása, író papir szükségleteinek kielégítése; ingyen úton esinos magán könyvtárhoz juttatása, biliárd - conto verseny rendezése (a hol az első díjat az nyeri, a kinek a legtöbb biliárd contója van, stb. stb. A segélyegyletek czélja a különböző kari hallgatóknak különböző nemű segélynyújtása által a város mulató helyeinek felvirágoztatása, sőt még szegény egyetemi hallgatóknak ruhával ellátása is. A zene-egylet czélja, megalakulása és feloszlása. Több más egyesületről említést nem téve, megemlíthetjük még a „Rejtelmes báránycák egyesületét“, a melynek czélja sok tekintetben hasonlít a segély egyletekéhez, továbbá a »Margit imádók egyesületét«, a melynek czélját neve eléggé megmagyarázza s a melyet ujabban számos más ilyen janerü egylet megalakítása követett, bár egyik sem rendelkezik több taggal emennél. Ezekben emlékeztem meg az ifjusági egyesületek egy pár fontosabbjáról. A mint láthatja bájos nagysád, itt nálunk igen pezsgő élet folyik.

Többi kérdezősködéseire következő alkalommal válaszolunk. Becses referádáját a matinéeről elvárva, maradunk mély tisztelettel

A szerkesztőség.

IRODALOM.

Felszeghy Dezső „Ujabb költeményei.“ Ismeretelni kellene *Felszeghy* Dezsőnek költeményeit s ez oly nehéz. Rideg prózában, rövid pár sorban írni azokról a gyönyörű költeményekről, melyek egy sokat tapasztalt, sokat átélt és átérzett költői szívnek alkotásai. *Felszeghy* Dezsőt sokan közepes tehetségnek tartják, talán azért, mert a költő eddig inkább kevésbé sikerült költeményeit hozta nyilvánosságra. De a ki elolvasta újabb verskötetét, az bizonyára azon meggyőződésre jutott, hogy *Felszeghy* nem köznapi tehetség. A ki bele kezdett újabb verskötetének olvasásába, a melybe költészetének valószínűs gyöngyeit adta ki — az bizonyára nem teszi le addig, a mig a végére nem ér a mintegy százötven

oldalnyi vaskos kötetnek, a melyekben lírai dalok románckok és a költő által történeteknek nevezett ballada szerű költemények vannak egyszerű, kezesetlen s mégis izléses formában előadva. Szívből jönnek és szívhez szólnak e költemények s igaz élvezetet nyújtanak az olvasónak. A mű esinos kiállításban Gibbon Albert bizományában jelent meg Kolozsvárt, ára füzve 1 frt 20 kr.

Asztalos Pál költeményei. Életében sokat átélte és átértett s érzelmeit és gondolatait nyom nélkül elröppenni nem hagyta, apró dalokban, költeményekben örököltette meg azokat. Nem adta a nyilvánosság elé, pedig tehette volna, de meg akarta várni a Horaczius által előirt kilencz évet. De mielőtt ez a kilencz év elérkezett volna, a halál lefelé fordítá életének szövétnekét, Atropos elmetszé élte fonalát: meghalt, szelleme örökségül hagyva maga után költeményeit, melyek bizonyosságot tesznek arról, hogy a lélek túléli a testet. Mert a ki e költeményeket olvassa, az maga előtt látja azt a nagy nemes lelket, kit a múza homlokán esókolt. Nem azért szólunk költészetéről oly elismerőleg, mert tán szem előtt tartjuk azon mondást, hogy a „holtakról jót vagy semmit“, mert ha ő élne, akkor sem nyilatkozhatnánk másképen költeményeiről, melyek a napokban jelentek meg esinos verskötet alakjában az elhunyt szerző arcképével. A mintegy száz oldalra terjedő esinos kis könyv kapható 1 frtért lapunk kiadóhivatalában.

Kérelem. Felkérem azon t. urakat, a kiknél az Asztalos Pál költeményeire kibocsátott gyűjtő-ívek vannak, hogy azokat hozzám haladéktalanul visszaküldeni sziveskedjenek, hogy az előfizetők részére a verskötetet elküldhessük. Bodor Antal.

HIREK.

Lapunk jelen száma egy pár napi késéssel jelent meg, mivel a szerkesztőség a jan. 16 iki matinée rendezésével volt elfoglalva.

A sorsolás. Lapunk legutóbbi számában azt irtuk, hogy előfizetőink között jan. 10-én 20 drb. 2—2 korona értékű protestáns szeretetházi sorsjegyet fogunk kisorsolni. Ezen sorsolás a jelzett napról közbejött akadályok miatt elmaradt folyó hó 25-ikére, a mikor aztán mulhatatlanul meg fog tartatni. A sorsolásban úgy a régi, valamint az újabb előfizetőink részt fognak venni. Előfizetni még mindig lehet lapunkra. Előfizetési díj jan.—jun.—ra 1 frt 40 kr, mely összegért a jan. 1-seji számot is megküldjük. Kérjük lapunk olvasóit, hogy a saját érdekükben minél több előfizetőt gyűjteni sziveskedjenek, mivel lapunk ily csekély anyagi támogatás mellett feladatainak nem igen felelhet meg.

A Sárospataki Ifjusági Közlöny, mely oly fontos missiót teljesített oly sok éven keresztül, mint értesültünk, megszűnt, mivel a lap szerkesztősége sérelmesnek tartotta a tanártestület azon határozatát, miszerint a lap felett cenzúra gyakoroltassék a tanári kar részéről. Mi nem tudunk eléggé csodálkozni azon, hogy a sárospataki akadémia felvilágosodott szellemű tanári kara hogyan hozhatott ily határozatot, másfelől dicsérettel kell nyilatkoznunk a közlöny szerkesztőségének önértékes magatartásáról. Reméljük azonban, hogy a tanári kar belátván a belátni valókat, a censurát eltörli s a Sárospataki Ifjusági Közlöny a poraiból feltámadott Phönixként folytatni fogja tovább is áldásos működését.

Diákotthon. Lapunk multkori számában felemlítettük, hogy mily czélszerű volna egy u. n. diákotthon létesítése. A mint újabban értesülünk, a kolozsvári egyetemi tanács a diákotthon létesítésének kérdésével már foglalkozott s egy bizottságot küldött ki Dr. Lindner Gusztáv elnöklete alatt a kérdésnek behatóbb tanulmányozása is tervezet készítése végett. Az egyetemi tanács rokonszenvenvel viseltetik az eszme iránt, annak kivitelét minden erejéből egész tekintélyével előmozditaná, azonban a kezdeményező lépések megtevését az ifjuságtól várja. Reméljük, hogy az ifjuság ily jó előjelek mellett teljes odaadással és buzgósággal fog viseltetni a diákotthon ügye iránt s a kezdeményező lépést mielőbb meg fogja tenni. Mi különben a kérdéssel közelebből bővebben fogunk foglalkozni.

Orvosbál. Hogy az idei orvosbál anyagi és erkölcsi siker tekintetében nem fog mögötte állani az előbbi orvosbáloknak, arról biztosít minket az a nagy buzgóság, melyet a derék rendező bizottság fejt ki Winkler Jenő elnök és Szabó Károly, Reinbold Béla s Losonczy Sándor alelnökök vezetése alatt, továbbá az a nagy érdeklődés, melyet a közönség a bál iránt tanusít. A mulatságra lady patronessekül sikerült megnyerni nagybölöni Bölöny Józsefné és gróf Béli Kálmánné úrnöket, a protektorokat a napokban kérte fel a bizottság. A bál február 15-én fog megtartatni a nemzeti színházban.

Jogászbál. A bálra a meghívókat a napokban küldte szét a rendező bizottság rendkívül izléses kiállításban. A meghívó czimlapján, a mely egyúttal emlékeztet arra, hogy a bál jan. 24-én fog megtartatni, igen izléses keretben a lady patronesseknek gr. Teleki Lászlóné és dr. Pisztóry Mórné urnöknek neve foglal helyet. A meghívót különben alább közöljük:

Meghívó a kolozsvári m. kir. Ferencz-József Tudomány-Egyetemi Joghallgatók Segélyző-Egylete javára 1898 évi január 24-én a kolozsvári Nemzeti Színház helyiségeiben rendezendő zártkörű jogászbálra. Védnökök: Gr. Bethlen Ödön; Dobál Antal ügyvéd, hilibi Haller Károly dr. miniszteri tanácsos, Mihályi István, Tolnay Regináld, Dr. Gidófalvi István kir. közjegyző, hilibi Haller Rezső ügyvéd, Dr. Óvári Kelemen egyetemi tanár, Dr. Vályi Gábor egyetemi tanár, nagybölöni Bölöny József, Gr. Haller György, Dr. Lechner Károly egyetemi tanár, Petrovits Vazul es. és kir. vezérőrnagy, Br. Wesselényi Miklós főispán. — Gr. Haller József elnök, Gr. Béli György alelnök, Brada Sándor alelnök, Persina Viktor alelnök. Anderzen József, Atzél Elemér br., Balogh Géza, Bartus Sándor, Bauer Gyula, Benel Antal, Czakó Jenő, Czikó István, Demeter György, Draskovich Iván gr., Dula Vilmos, Farkas László, Ferenczi József, Féder Ottó ellenőr, Fried Armin, Friedmann Gyula, Füzesséry Dezső, Gaál Elemér, Gabányi Imre jegyző, Gajzágó Ernő, Gorove Viktor, Gyöngyössy István, Hédegyári Lehel, Joksmann Ödön, Kausay Ödön, Kiss Ödön, Konkoly Tihamér, Kovács Géza, Kovácsy Dénes, Kozma Endre, Kozma László, Kőszegi Géza, Kuha Ottó, László Gyula, Lázár Márton, Lovich Ödön lovag, Madaras József titkár, Meskó Gyula, Mihály Ernő, Pap Sándor, Patrubán István, Pazourek Ferencz pénztáros, Perl Alfréd, Pethő József ellenőr, Polcz Rezső ifj., Pop Valér, Rettegi László, Somogyi Kálmán, Stoll Tibor, Szász Domokos, Szebeni Gerő, Szent-Iványi József, Téglás Gábor ifj., Tóth Miklós, Trandafir Béla, Turesányi József, Vályi Gábor, Várady Gáspár, Veress József, Veress Zoltán, Wesse-

lényi Ferencz br. Jegyek válthatók a bál előtt való napon: a New-York szállodában, a bál napján: a színházi pénztárnál. d. e. 9-12-ig, d. u. 3-6-ig, este a pénztárnál, Előjegyzéseket elfogad Pazourek Ferencz pénztáros naponta d. u. 2-3 ig az Egyetemi körben. Személyjegy 3 frt, családjegy 2 sz. 5 frt, 3 sz. 7 frt, 4 sz. 9 frt. — Alsó-középpáholy 12 frt. Felsőpáholy 7 frt. Első emeleti erkély-ülés 3 frt. Másod emeleti első sor 2 frt, a többi 1 frt. Karzati ülőhely 1 frt, állóhely 40 kr. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. Kezdeté este 8 és 1/2 órakor.

Ennyiből áll a meghívó, mi pedig csak azt jegyezzük meg, hogy ezt a jogászbált bátran el lehetne nevezni szépség versenynek, annyi szép leány fog a bálban részt venni.

VEGYESEK.

Röntgen sugarakkal megvizsgált mumia. Érdekes szerepe jutott legutóbb a Röntgen sugaraknak. Egy gazdag amerikai megvásárolta egy egyiptomi mumia részeit, de barátai kétségbe vonták azok valódiságát. Azt állították, hogy a mumia-részek csak régi szövetekből készült ügyes utánzatot képeznek, az ujjakra pedig a körmök úgy vannak ráfestve. Az amerikai erre megvizsgáltatta Röntgen-sugarakkal a mumia kezét és nagy öröme kiderült, hogy a mumia valódi, mert a fényképen a bőrön át lefotografált csontok tisztán meglátszottak.

Gyöngyvirágok karácsonykor. Hogy karácsony ünnepén gyöngyvirág nyilják a szobánkban, vegyünk legkésőbb november végéig virághagymákat s azok gyökerét harmadrésznnyire vágjuk le. Azután tegyük a hagymákat cserépbe, melyet félig mohával töltsünk meg, az elültetett hagyma hegyének azonban csakis a cserép széléig szabad érni. Minden cserépet egy maroknyi mohával s egy üres cseréppel kell befűdni s egy vízzel telt tányérba állítva, kályhára vagy meleg tűzhelyre kell rakni. Ha a kályha nagyon meleg volna, téglát kell a tányér alá rakni. Az elpárolgó vizet pótolni kell s ha a virágok kifejlődtek, a mohát és a cserépet levesszük róluk s a cseréppel együtt szobánk ablakába állítjuk.

A morfinista Páris. Néhány újabb törvényszéki tárgyalás nagyon éles világításban mutatta be, hogy Párisban a morfinizmus mennyire terjed s hogy a morfin élvezete a francia főváros minden rétegében divatos. Egyik francia statisztikus szorgalmasan gyűjtötte az adatokat, hogy e rettenetes szenvedélyről minél teljesebb képet nyerjen, de az adatgyűjtést nagyon megnehezíti e szenvedély titkos gyakorlása. Egyes gyógytárak és orvosok adatai alapján legalább is 50,000 morfinista van Párisban, akik közül mintegy 30,000 asszonyszemély. Morfinisták leggyakrabban az orvosok s azok feleségei, utánuk a katonatisztek következnek, harmadsorban pedig a gyógyszerészek. Nagyon sok morfinista van a napszámások és iparosok között s a legkevesebb az írók és művészek sorában. Az a különös adat, hogy épen az orvosok közt akad a legtöbb morfinista, csakis abban leli magyarázatát, hogy sokat zaklatott életük közben a legszivesebben próbálkoznak meg egy kis morfiummámmorral, nő meg könnyen is juthatnak a morfiomhoz. A legrosszabb e dologban az, hogy a morfinista orvosok nagyon szenvedélyesen terjesztik is a morfinizmust, előbb családjaik, aztán betegeik körében

Ugyanez áll a gyógyszerészekre is. A veszélyes szenvedély elterjedését az is eléggé jellemzi, hogy Párisban olyan ékszerészek és aranyművesek is vannak, akik főleg csak a morfiom elrejtésére szolgáló csecebecségeket, legyezőket, könyvtáblákat stb. készítenek. A morfiom-szenvedély gyors terjedését a legszigorubb törvényekkel kellene meggátolni, mert a nép körében nagyobb pusztítást idéz elő az alkoholizmusnál is.

Báthory Erzsébet elítéltetésének eredeti okirata a leleszi levéltárban olvasható. Magyar nyelven van fogalmazva az akkori diákos vegyüléssel. Sok egyéb okmány is van mellette, mely a csejthei vérszopó életére iszonyú világot vet. Az 1610-ből eredő ítélet így hangzik: Mivelhogy Báthory Erzsébet asszonyunk, az mi tekintetes és nagyságos gróf urunk Nádasdy Ferencznek ő kegyelmének a felesége és a modernus időbeli lengyel király ő felségének Franciscusnak, genuinus édes testvérje, a ki Erdélyországban született és harminczhét annusokat egészben betöltött légyen, asszonyi nemű személy, annak nélküle, hogy arra csak valamiben persvadeáltatott volna, mi előttünk ő se-ipse, önkényt megtollotta: — hogy a mióta Franciscus Nádasdy gróf urunk ő kegyelmének a feleségéül lett és véle együtt Csejthei palotában lakott légyen, attól az időtől fogvást ad nunc etiam, a csejthei palotának egy sötét pinczéjében, annak nélküle, hogy férfi urának a nagyságos gróf Nádasdy Ferencz urunk ő kegyelmének is hire, tudta volt volna felőle, senkitől nem persvadeálva, sem kommittálva nem volt, hanem ő se-ipse kénykedve akarattjából és szándékosan apródonkint egy-egy legszebb ifju leányokat, kiknek numerusa moderno tempore már háromszázban van, ő mindezeket azon palotának sötét pinczéjében szolgálvaival megkapatta, megölette, meggyilkoltatta, csupán csak azon inanis cupiditásának kedvéből, hogy az ő szűz vérökben megmosdjék és ennek általa orczája szép ifju simáju legyék, — mi supsciptorok, a kiket (II.) Mátyás királyunk és kegyelmes fejedelmi urunk ő felsége ezen iszonytató furtíve gyilkossági factumoknak dolgában inquisitorokká és plenipotentiális ítélő birókká is kirendelni méltóztatott, Istenünk és jó indulatú conscienciánkra megvalljuk, hogy ám-bár nagy szomorúságunkra ütött ki a dolog, de mi csupán csak az Istent és a haza törvényeit teneáltuk ante oculos és ezen sententiát hoztuk Báthori Erzsébeth grófi a szonyunkra: hogy kegyelmes királyi urunknak misericordiásságából, élete meghagyassék, de ő maga usque még csak élne, mind örökké örökre a Holiesi vártömlőczben, örökös sötét helyre vinculálva és clausalva tartassék és vigyáztassék. — Datum Waagh Ujhelini die 9. M. Februarii, Anno Domini 1610. — Georgius Thurzo de Bethlenfalva gr. m. p. (p. h.) judex Reg. — Joannes Angyalos m. p. (p. h.) iródeák <

Szerkesztői üzenetek.

Névtelen levelekre nem reflectálunk. A kéziratok a lapnak csak egyik oldalára irandók: Lapunknak az Egyetemi körben levél szerénye van.

P. P. Önnek a lapot egyszerűen azért nem küldjük, mivel neve nincs az előfizetők sorában. Lehet, hogy ön előfizetett, de a pénz nem került hozzánk; vagy a postán vészett el vagy esetleg olyan valaki által küldte hozzánk, a ki a pénz átadásáról megfeledkezett.

Nem közölhetők: Az alföld. — Hiu remények.

HAZAI
ékszergyártás!

Sárga János

ékszerész és órás

HID-UTCZAI üzletében állandóan nagy raktárt tart mindennemű arany- és drágakő ékszerekben, ezüstneműk, régiségek, Schweiczi arany, ezüst, aczél órákól. **Különös figyelmébe** ajánlja a nagyérdemű közönségnek a

saját gyártmányu ékszereit,

melyeket ugy izléses kivitel, mint jutányos ár tekintetében, ugy a fővárosi, mint a külföldi ékszerészszel a versenyt felvenni képes, mert a feldolgozandó ékszereket első kézből szerzi be, miáltal az ékszereket a legszebb kivitelben olcsóbban árúsítja. Szíves pártfogást kér, tisztelettel

Sárga János.

Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Üzlet áthelyezés!

Marcinkiewicz Ignác

férfi-ruha szabó Kolozsvárt, Belközép-u 3. sz. a.

Bátorkodom a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy 15 év óta fennálló

férfi-szabó üzletemet áthelyeztem

Belközép-utca 3. sz. alá,

a kereskedelmi és iparkamara palotájába, Sárga Kristóf fohérnemű kereskedése mellett.

Üzletemet a mai kor és divat követelményeinek megfelelően berendeztem és raktáromat nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és más külföldi szövetujdonságokkal kiegészítettem.

Raktáramból kívánatra egyes ruhákra való szöveteket minden hozzávalóval is eladok.

Mint eddig, ugy ezután is a n. é. közönség kívánághoz mértén ugy szakszerű munkám, mint pontos kiszolgálás által iparkodom szives pártfogását kinyerni.

Vidéki megrendeléseket ezután is pontosan teljesítek.

Kiváló tisztelettel

Marcinkiewicz Ignác,

férfi-ruha szabó.

GOMBOS FERENCZ

gazdagon fölszerelt

Lyceum-könyvnyomdája

Kolozsvárt,

bel- és kültorda-utca sarkán.

A legolcsóbban,

leggyorsabban és kifogástalan kiállításban

készít

könyvnyomdai munkákat

a legegyszerűbb névjegytől kezdve
a legdiszesebb kiállításu művekig.

Telefonszám 204.

Csipke, Tunis, Chenil- és szerb-függönyök!

Nagy raktár szőnyeg, paplan, pokrócz és mátraczban!

Cocos futószőnyeg
minden
szélességben.

Sárga Kristóf

FEHÉRNEMŰ ÉS VÁSZON-RAKTÁRA

Belközép-utca 3. sz. KOLOZSVÁRT. Belközép-utca 3. sz.

Hazai gyártmányu
pamut-vásznak és
hímzések.

Dús választék divatos férfi-
és női ingek, mindentféle
szabásu alsónadrágok, leg-
ujabb gallérok, kézelők- és
nyakkendőkkben.

Valódi francia fehér- és
színes ten-batizst zsebkén-
dők.

Rumburgi Creas- és több-
féle valódi

lenvásznak.

Francia, sátin, creton, ox-
ford és madapolan ingszö-
vetek és ingbetétekben ál-
landó nagy raktár.

Ujonszülöttek részére

garnitúrák,
paplanok és kocsi-
karók.

Uj szeikezetű esernyők,
színes- és fekete haris-
nyák, keztük, nadrágtar-
tók, kézelógombok és mell-
tük stb.

Elvállal **kiházasítási** vagy magán szükségre kívánt mindenféle fohérneműek pontos elkészítését, kitűnő szabás és jó összeállításra legnagyobb figyelem fordítatik.

Valódi kés-árki lendámászt asztalnemű 25% gyári áron alól kapható!

Békés-gyulai iparó-segédék kiállítása 1883. Aranyérem. — Nagyváradi ipar és női kézimunkakiállítás 1887. Arany-oklevél.

Párisi nemzetk. munkásk. 1886. Országos Iparegyesületb. 189. ÉRDEM-OKLEVÉL. NAGY EZÜST-ÉREM.

Seszták János

**PORCELLÁN,
MAJOLIKA ÉS ÜVEGMŰFESTÉSZETE**
Kolozsvárt.

Jókai-utca 2. sz.

Gr. Rhédey-haz, New-York-kávéházzal szemben.

Porcellán-festészetemben magyar, francia, angol és japáni stylben egy teljes készletet, valamint egyes darabokat készítek és készletek kiegészítését elvállalom. Elvállalom mindennemű porcellán-, majolika- és üvegfestészetet, fényképek, ezimek és monogramok elkészítését, valamint tűzben való ragasztásokat is.

A porcellánfestésben műkedvelők mérsékelt díj mellett oktatást nyerhetnek s az általuk festett porcellán tárgyak kiégetését felvállalom. Festés alá való tárgyak s porcellán-festékek legnagyobb választékban nálam mindig olcsón, gyári áron kaphatók.

A Gáll B. János porcellán és majolika kályhagyárának képviselője, a hol a megrendelő közönség kényelmére és a megrendelés eszközölhetése végett mintaraktár van berendezve.

Kolozsvári ip.-segédék munkakiáll. 1884. Jutalomdíj. — Budapest orsz. áll. kiáll. 1885. Bronzérem.

Kolozsvári ip.-segédék munkakiállítás 1885. Jutalomdíj és Díszoklevél. — Nagyváradi orsz. ip. segédmunkakiállítás 1891. Jutalomdíj, arany-oklevél.

Losonczi és L.-tugári orsz. ip. s. kiáll. 1887. J.-díj, arany-oklevél. — Győri orsz. munkakiáll. 1889. arany-oklevél, érem.

II. Honi ipart pártoljon minden
magyar ember!

I. Honi ipart pártoljon minden magyar!

III. Kézpénzzel fizesse cipőjét minden magyar!

Ferenczi Ignác

ezipész

KOLOZSVÁRT,

Főtér 26. szám.

Legértékesebb és legkedveltebb.

Van szerencsém a m. t. közönség szives tudomására hozni, hogy a tulajdonunkat képező

Kolozsvárt, Főtér 9. sz. alatt
(a báró Jósika-palotában).

NAGY JÓZSEF

ezég alatt fennálló, 1852. évben alapított
ékszer-üzletet

a mai kor kívánalmainak mindenben megfelelően szereltük fel.

A különböző — egyszerűbb és magas — igényekhez képest **mindennemű**

arany- és ezüst-, drágakő-, gyöngy és email-ékszerek és ezüstnemüekből

kiváló izléssel összeállított raktárunknak **páratlanul dús választéka** a köztudomású **legsolidabb áron** áll a m. t. közönség rendelkezésére.

Teljes értékben megvesz vagy **újáruval becserél régiségeket**, valamint **ócska arany- és ezüst tárgyakat és törmelékeket.**

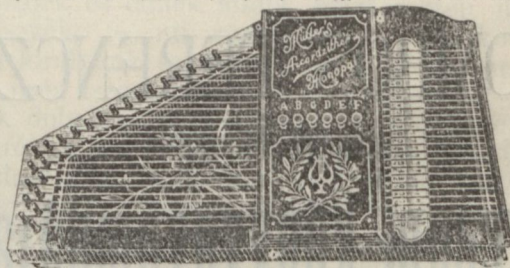
Elvállal és kiváló gondnal teljesít az ékszerészet körébe tartozó mindennemű munkákat és **javitásokat.**

Vidéki megrendeléseket a legpontosabban a cserejog fenhagyásával fogatosít.

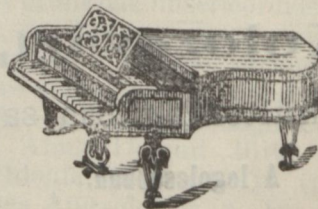
Kiváló tisztelettel **a tulajdonos örökösök.**

A legnagyobb és legkedvezőbb

Keresztelői, névnap, jegy- és nászajándékok

Müller-féle accord-czitera.

Hey Károly
zongora és hangszer
nagy minta-raktára
Kolozsvárt,

Belmonostor-utca 25. szám. (Redoute).

Hol legjobban és legolcsóbban
lehet vásárolni.